№ 36 (פערטער יאָרגאַנג) פּרייז 10 גראָשן BIALER WOCHENBLAT

אַבאָנאָמענטס-פּרייז:

מאָנאַטלעך	40 גראָשן
פערטל-יערלעך	1.20 זל.
אויסער ביאַלע מאָנאַטלעך . .	1 זל.
פאַר א קוואַרטל . .	2 זל.

אַנאָנסן-פּרייז:
פאַר אַ וואָרט טעקסט 10 גראָשן

פאַרן אינהאַלט פון די אַנאָנסן און אָפענע בריוו איז די רעדאַקציע נישט פאַראַנטוואָרטלעך.

די צייטונג טראָגט נישט קיין [illegible]-כאַראַקטער און איז נישט אויסגערעכנט אויף [illegible]רײנסט.

אַדרעס פאַר בריוו און געלט-זענדונגען
Red. „BIALER WOCHENBLAT"
Biała-Podl., Grabanowska 39.
Konto rozrach. № 1.
Skrz. poczt. 26.

ביאַלער וואָכנבלאַט

נאַציאָנאַל נעזעלשאַפטלעך וואָכנבלאַט פאַר ביאַלע-פּאָדל. און אומגעגנט.

Biała-Podlaska, dnia 19 września 1937 r.

ביאַלע-פּאָדל., זונטאָג 19 סעפּטעמבער ערב סוכות תרצ"ח

קאָנצעסיאָנירטע טראַנספּאָרט ביוראָ
י. וויסאָקינסקי י. קאַמלעט
ביאַלע-פּאָדל. פּראָסטע 21

וואַרשע, פראַנציסקאַנער 20 טעלעפאָן 11.48.46 (בײַ שפּיגעלמאַנען).

מעלדעט דער באַפעלקערונג פון ביאַלע און אומגעגנט, דאָס זי נעמט אָן אַדורכצופירן אַלע אַרט

פּראַכט-סחורות

פון וואַרשע קיין ביאַלע און אומגעגנט און פון ביאַלע און אומגעגנט קיין וואַרשע

גלייכצייטיק ווערט געמאָלדן, דאָס איבערפירונגען פון מעבל און שטוב-זאַכן, ווערן אָנגענומען אויפן שטח פון **גאַנץ פּוילן**

אויפן פאַרלאַנג שיקן מיר אַריין אַ ספּעציעלן פּאַקער צו מעבל, כדי עס צו פאַרהיטן פון צעבראַכן ווערן.

באַמערקונג: אונזערע אויטאָס זענען פאַרזיכערט פאַר שדונות.

סוחרן אנגענומען סחורה אויף אינקאַסע און די אינקאַסעס ווערן אויסגעצאָלט אין זעלבן טאָג פון איינגיין.

מיט אַכטונג טראַנספּ.-ביוראָ
י. וויסאָקינסקי י. קאַמלעט.

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI
w Białej Podl. Plac Wolności 27.

Przyjmuje wkłady oszczędnościowe od 1 zł.
Czynna od godziny 8-ej do 14-ej.
Załatwia wszelkie czynności zleceniowe-inkasowe.
Zakupuje na rachunek Banku Polskiego **waluty obce.**
Wkłady i lokaty wynoszą 600.000 zł.
Obrót w 1936 roku wyniósł 22.652.250.87 zł.

אַכטונג ביאַלער עלטערן!

קינדער פון 6 יאָר אָן נעם איך אָן צו לערנען העבּרעאיש

די קינדער ווערן איינגעטיילט אין גרופּן יעדע גרופּע לערנט 2 שעה.

די למודים ווערן געלערנט לויטן פולן פּראָגראַם פון „תרבות"-שול.

די איינשרייבונגען קומען פאַר חול-המועד סוכות. די צאָל קינדער איז אַ באַגרעניצטע. פּרייזן צוגענגלעכע.

מיט אַכטונג **אַדונסקי.**
וואָנסקע 17. וו. 10.

באַמ.: קינדער וואָס ווילן זיך צוגרייטן אין העבּרעאישע שולן אָדער גימנאַזיום, גרייט איך צו אין אַ קורצער צייט.

Wyciąg z protokółu Walnego Zebrania Związku Zawodowego Pracowników Miejskich w Białej-Podlaskiej odbytego w dn. 21.VIII.1937 r.

Do
Redakcji „Białer Wochenblat"
w/m.

Związek Pracowników Miejskich przesyła powyższy wyciąg z protokółu Walnego Zebrania do wiadomości i prosi o umieszczenie powyższego w najbliższym numerze czasopisma „Bialer Wochenblat".

Prezes Związku Zawodow. Pracowników Miejskich
inż. Kowalewski Tomasz
Biała Podl., dn. 8. 9. 37 r.

W związku z zamieszczeniem w Nr. 14 i 15 „Głosu społecznego" wyciągów z protokółu polustracyjnego Wydziału Powiatowego z dn. 12. V. b. r. naświetlających jednostronnie i tendencyjnie działalność gospodarczą Zarządu Miejskiego, Związek Pracowników Miejskich, jako czynnik społeczny, obznajomiony najlepiej z poszczególnymi działami gospodarki miejskiej, zważywszy, że Naczelny Redaktor „Głosu Społecznego" jest członkiem Rady Miejskiej, oraz Wydziału Powiatowego, wyraża kategoryczny protest przeciw świadomemu wprowadzaniu w błąd opinii społecznej, podrywaniu zaufania do organów samorządu miejskiego i publicznie piętnując tego rodzaju metody „uświadamiania społeczeństwa" przez prasę, odwołuje prenumerate „Głosu społecznego" przez wszystkich pracowników miejskich.

Jednocześnie Walne Zebranie postanawia niniejszą uchwałę przesłać Panu Przewodniczącemu Wydziału Powiatowego, Radzie Miejskiej i Magistratowi do wiadomości oraz ogłosić w prasie miejscowej.

Ja niżej podpisany wzywam Pana Wolfa Wajcmana do wyjaśnienia incydentu jaki wynikł przez niego w mojej nieobecności 28.VI.37 r.

Zaznaczam, że o ile w następnym numerze tego pisma nie ukaże się wyjaśnienia, sprawa ta zostanie skierowana do Sądu.

Z poważaniem
W. Kładniew.
Biała-Podl., dnia 16.IX.37 r.

Biała-Podl., dnia 17.IX.1937 r.

Zarząd Miejski
w Białej-Podlaskiej.

OGŁOSZENIE.

Zarząd Miejski niniejszym podaje do wiadomości zainteresowanych, że umowa z majstrem kominiarskim p. Władysławem Baczyńskim w sprawie inkasa opłat kominowych przez organy miejskie, została rozwiązana i obecnie p. Władysław Baczyński wykonuje przemysł kominiarski i inkasuje odnośne opłaty we własnym zakresie przez swego inkasenta i z tego tytułu Zarząd Miejski nie ponosi żadnej odpowiedzialności, natomiast opłaty zaległe do dnia 1.IV.1937 r. należy wpłacać do Kasy Miejskiej względnie do tymczasowemu inkasentowi p. Wołoczce.

Zarząd Miejski w Białej-Podlaskiej.
w/z Burmistrza
J. Abramowicz.
Vice Burmistrz

איך מאַך באַקאַנט דער ביאַלער באַפעלקערונג, אַז בײַ מיר איז דאָ

אַ גרויסער אויסוואַל פון פערשידענע שול-ביכער

און שרייב-מאַטעריאַלן.

אַלע שילער דאַרפן קויפן שרייב-מאַטעריאַלן נאָר בײַ

נחום טענענבוים

אויף מיעראַצקע גאַס (בריסקער) № 11

דער פאַמיליע גאָלדשטיין!
צו זייער חתונה פון זייער טאָכטער גיטל מיט ה' הערשבערג
ווינטשט פיל נחת און דעם יונגן פאָר אַ גליקלעכע צוקונפט.
אברהם לערנער און פרוי.

פיל גליק צום נייעם יאָר ווינטשן מיר אונזערע פאַמיליעס אין אַמעריקע, ארץ-ישראל, פראַנקרייך און פּוילן ווי אויך אַלע אונזערע גוטע פריינט, חברים און באַקאַנטע.

אַ באַזונדער האַרציקן ווונטש שיקן מיר איבער דער פרוי שרה וואַלנער אין פאַרצעווע צו איר קומען פון אַמעריקע.

יאַבּושע און לייב ליפּיעץ

אַכטונג! אַכטונג!

גענעלשאַפט „קולטור-ליגע" איי ביאַלע פּאָדל.

דערמיט מאַכן באַקאַנט, דאָס פרייטאָג דעם 24.9.37 קומט פאָר

אַ גראַנדיעזער

פאַרווײַלונגס-אָוונט

אין די פאַרגרעסערטע זאַלן פון בירגער-קלוב קרוטקע 3. רייכער און ביליקער בופעט. ערשטקלאַסיקע מוזיק אונטער דער לייטונג פון ח' ש. בלאַנקלעדער.

אָנפאַנג 9 אָוונט. פּרייז 75 גר.

די גאַנצע הכנסה איז באַשטימט לטובת דער ביבליאָטעק בײַ דער געז. „קולטור-ליגע" אין ביאַלע-פּאָדל.

די פאַרוואַלטונג.

„ŚWIATOWID"

דעמאָנסטרירט פון מיטוואָך אָן דעם פּוילישן פילם לויט זשעראָמסקיס ווערק:

דער געטרייער טייך

„KINO MIEJSKIE"

דעמאָנסטרירט ביז דעם 23 ה. מ. דעם פילם

„שאָטנס פון דער פאַרגאַנגנהייט" (Cienie Przeszłości)

פון 23 ביזן 26 ה. מ. דעם פילם „די פאַרלוירענע שטאָט" (Zaginione Miasto)

„TĘCZA"

דעמאָנסטרירט פון מאָרגן דעם פילם א. נ.

„די רעכט פון יוגנט"

פון דאָנערשטאָג דעם 23 ווערט דעמאָנסטרירט דער פילם מיט מאַרטאַ עגערט אין דער הויפּט-ראָל: **„דאָס ווינער-פייגעלע"** דער פילם אונטערליגט נישט דעם באָיקאָט און איז אָנאָנסירט געוואָרן דורך דער „פאָלקס-צייטונג"

דעם 27 און 28 ה. מ. וועט דעמאָנסטרירט ווערן דער יידישער פילם:

„זיין ווייבס געליבטע"

אונזער ווונטש

ביז דעמאלסט, ווען די „יידן־פראגע" איז געווע[illegible] א ריין פאליטישע פראגע, האט דער יידישער באפעלקערונג ווייניק [illegible]אס [illegible]נטערעסירט די ענדערונגען אוי[illegible] [illegible]אד[illegible]יניסטראטיווע מלוכה־פאסטנס. גיכער [illegible]אט ארויסגערופן א פאראינטערעסירונג ווער סאיז, אדער ווער סוועט זיין דירעקטאר פון שטייער־קאמער אדער נאטשעלניק פון לאקאלן שטייער־אמט. מהאט זיך אויך פארנומען מיט דער פערזאן פון שול־קוראטאר און זיין באציונג צו יידישע בילדונגס־פראבלעמען. היינט ווען די „יידן־פראגע" איז געווארן א פראגע פון רו און זיכערקייט איז אויך אונזער פאראינטערעסירונג געווידמעט דעם אדמיניסטראציע־לייטער פון פאוויאט און אפילו — יעדן קאמענדאנט פון א פאליציי־פאסטן אין קלענסטן שטעטל.

* * *

די איינגעגאנגענע ענדערונגען אויפן אמט פון פאוויאטאוון סטאראסטע ווי אויך אויפן אמט פון וואיעוואדע אין לובלין, באנייען אונזערע זארגן אויפן געביט פון זיכערקייט פארן לעבן און פארמעגן פון די יידן אין דעם קרייז.

די ענדערונג אויפן אמט פו וואיעוואדע איז פאר אונז א ווייטערע פראגע פון וועמענס לעזונג מיר זענען נישט דירעקט באריהרט געווארן. גאנץ אנדערש איז אבער די פראגע פון סטאראסטע. אין דער פראגע זענען מיר ערנסט פאראינטערעסירט און די פערזאן פון דעם וואס באקליידט דעם אמט רופט ארויס אונזער נייגעריקייט, ווייל פון דער ענערגיע און פון ווילן פון אים איז אפהענגיק צי די אנטיסעמיטן וועלן זייערע לאזונגען פארוואנדלען אין מעשים, אדער נישט.

* * *

דער ביז איצטיקער סטאראסטע ה' סטאניעוויטש, האט זיך ארויסגעוויזן אלס אן ענערגישער און גוטער אדמיניסטראטאר. וואס אמת איז, ער האט צו שטרענג זיך באצויגן צום סוחרים קלאס אין דער פראגע ארויסהענגען פרייזן, שליסן די געשעפטן און היגיענע, דערפאר אבער האט ער אונז רעקאמפענסירט מיט זיין רעאליזירטן ווילן צו זיכערן די יידן רו אין זיין קרייז.

גרויס אנערקענונג האט ער זיך ביי אונז געקויפט נאך מיט מאנאטן צוריק, ווען ער האט אפנהערציק דערצעלט, דאס סגרייט זיך א פארשטארקטע אנטיסעמיטישע אקציע אין ביאלע אויף די הערבסט חושים. ער האט דערמיט באוויזן, דאס ס'אינטערעסירט אים די פראגע און, דאס מיר מעגן רויק זיין, ווייל ער זארגט פאר דעם. אוןווירקלעך. זיין ענטשלאסענע און שנעלע האנדלונג מיט צוויי וואכן צוריק, האט גלייך ליקווידירט די אנטיסעמיטישע אפעטיטן פון אונזערע היימישע נאראוועס.

ליידער זענען איינגעגאנגען פאליטישע און אדמיניסטראטיווע ענדערונגען, וועלכע האבן דעם סטאראסטע ביי אונז אוועקגענומען. מיר זאגן ליידער, ווייל מיר באדויערן עס און וואלטן פון גאנצן הארצן וועלן, אז ה' סטאניעוויטש זאל אויך אויף ווייטער ביי אונז — אלס סטאראסטע — בלייבן.

* * *

געזעגנענדיק דעם ה' סטאניעוויטש, אלס אזעלכן וואס האט זיך פארדינט אונזער דאנקבארקייט ווילן מיר אים ווינטשן, דאס ער זאל אויף זיינע נייע אמטן אויך האבן די אנערקענונג פון די יידישע בירגער.

גלייכצייטיק ווינטשן מיר זיך, דאס דער נייער סטאראסטע וואס וועט קיין ביאלע קומען, זאל ארויסווייזן זיין גוטן ווילן און זיין ענערגיע אויף דעם געביט פון רו און זיכערקייט, פאר אלע בירגער פון זיין פאוויאט אן אויסנאם.

מיר ווילן האפן, דאס דער נייער סטאראסטע וועט נעמען אין דער הינזיכט אלס ביישפיל דעם איצט אוועקגייענדן סטאראסטע ה' סטאניסלאוו סטאניעוויטש.

ח. מ.

אדאלף נאלענטש־דזשעלעצקי
לייטער פון סטאטיסן געריכט, פרעזעס פון די פאוויאטאווע פרייוויליקע פייערלעשער.

„די וואך פון די פייערלעשער"

עס ברענט! עס ברענט!

ווי אפט קומט אונז אויס צו הערן דעם שרעקנס־אויסרוף פון די איינוווינער פון אונזערע שטעט און דערפער.

מיט וואס פאר א דערלייכטערונג אונזערע אויערן כאפן אויף דעם קלאנג פון דער פייערלעשער טראמפקע!

מיט וואס פאר א פארגעניגן הערן מיר דעם סיגנאל, וואס זאגט אן דאס גיכע קומען פון די פייערלעשער!

און מיט וואס פאר א האפנונגען ווערן אנגעפילט אונזערע הערצער, געוווירווערנדיק, אז די פייערלעשער זענען צוגעטרעטן צום קאמף מיט דער פייער־סטיכיע. אין דער מינוט איז נישטא קיין איין בירגער, וועלכער זאל נישט פארשטיין די נויטווענדיקייט פון דער ארגאניזאציע.

און עס פרעגט זיך: צי נאר דאמאלסט ווען עס ברענט, ווען עס באדראט דאס לעבן און פארמעגן אונזערס, נאר דאמאלסט גיבן מיר זיך אפ א רעכנונג פון דער נויטווענדיקייט פון די פייערלעשער? און ווען עס ברענט נישט, דארפן מיר זיך נישט אינטערעסירן מיט דער געזעלשאפטלעכער מיסיע פון פייערלעשער? צי פאראינטערעסירן מיר זיך מיט דעם ווי אזוי דער פייערלעשער לעבט? ווי אזוי ער ארבעט? פאר וועמענס געלט איז געקויפט געווארן די מכשירים?

צי ווייסן, מיר ווען און ווי אזוי די פייערלעשער האבן זיך אויסגעלערנט לעשן א שרפה?

ליידער ניין! וועגן דעם ווייסט בלויז

א קליינע טייל פון דער געזעלשאפט!

דאס גלייכגילטיקייט פון דער געזעלשאפטן צו די פראבלעמען דארף וואס גיכער אויפהערן און כהאב דעם מוט פעסטצושטעלן, אז מיט די פייערלעשער אנגעלעגנהייטן, איז באמת ווערט וואס מער ווי ביז איצט זיך צו פאראינטערעסירן.

עס אונטערליגט דאך נישט קיין שום ספק, דאס אין אונזערע פייערלעשער רייען געפונען זיך די איבערגעגעבנסטע פערזאנען. פרייוויליקע פייערלעשער טראגן דאך אומאייגננוציק הילף אין נישט נאר, וואס קיינער צאלט נישט פאר רעטונג — נאר פארקערט — זיי אליין, די פייערלעשער צאלן נאך צו אנדערע. דאס קומט, ווייל זיי פארשטייען די גייסטיקע און מאטעריעלע נויט. וויפל מאל קומט עס אויס, דאס דעם פייערלעשער, דעם ארימען, וועלכער לעבט פון דער ארבעט פון זיינע צען פינגער ווערט פארברענט זיין אנטון, זיינע שיך, וויפל מאל בריט ער זיך אפ, וויפל מאל קילט ער זיך צו, וויפל קרענקט ער שווער אפ נאך א שרפה? צי דעקט אים ווער די קאסטן?

דער [illegible]ייערלערשער ווייסט פון די זאכן גאנץ גוט און דאך — געפונען זיך אפפערוויליקע פערזאנען, וועלכע נישט קוקנדיק אויפן וועטער, אויף טאג צי נאכט, אויף דעם צי אנדערע שלאפן געשמאק אדער ווילן זיך. ער, דער פייערלעשער שטעלט זיך אין דער רייע, ווי נאר די סירענע אלארמירט. ער קעמפט מיט דער פייער סטיכיע האבנדיק דעם באוווסטזיין, דאס ער טוט א גוטע זאך און אז — סוועלן זיך געפונען די, וועלכע וועלן זיין פרייגיביקייט ווי געהעריק אפשאצן און אליין נאכטון זיין ביישפיל, איינשליסנדיק זיך אין די רייען, וואס טראגן אומאייגנוציק הילף.

* * *

דעם פייערלעשער געניגנד ווען מען צאלט איס אפ פאר זיין קרבנות־גרייטקייט, מיט א קליין ביסל הארץ. אט דאס וויל דער פייערלעשער פון דער געזעלשאפט. צו דער באלוינונג — לאמיר אלע מודה זיין — האט ער די פולע רעכט און ער דארף זי באקומען

* * *

יאר יערלעך קומען פאר אזוי גערופענע „פייערלעשער וואכן" און אט אין די „וואכן" דארף די געזעלשאפט געבן אן אויסדרוק פון איר פאראינטערעסירונג פאר די נויטן פון פייערלעשערטום.

אן איינמאליקע שטיצע, אפילו א גרויסע, גענוגנד נישט, ווייל — מיר פייערלעשער, ווילן געפיל, ווילן הארץ, ווילן האבן די זיכערקייט, דאס די געזעלשאפט איז מיט אונז, שאצט אפ אונזער ראלע און דערטיילט אונז אויסער מאטעריעלע שטיצע אויך מאראלישע און דאס כסדר.

כסדר, נישט נאר איינמאל אין יאר, אדער דאמאלסט ווען סגייט איין די נויטיקייט צו דערטיילן דעם אנאנימען איינצלנעם פון דער געזעלשאפט – הילף.

* * *

מיט וואס פאר א שלעכט געפיל האבן די פייערלעשער פון דער ביאלער פרייוויליקער געזעלשאפט געמוזט אויפנעמען דעם פאקט, דאס איינצלנע בירגער פון שטאט האבן זיך אפגעזאגט צו באשטייערן פאר דער פייערלעשער אקציע. כבין זיכער, דאס די בירגער האבן זיך אויף א מינוט נישט פארטראכט וועגן דער ראלע, וואס דאס פייערלעשערטום שפילט. זיי, די בירגער האבן זיך אויך נישט פארטראכט, אז די פייערלעשער — טריי זייער מיסיע — וועלן אין מאמענט ווען דאס לעבן און פארמעגן פון אט דעם הילף אפזאגנדן בירגער וועט זיין אין געפאר, אים די הילף יא דערטיילן, נישט געדענקנדיק און רעכנענדיק זיך דערמיט, צי ער האט יא, אדער נישט די אינסטיטוציע געשטיצט.

איך גלויב אומדערשיטערט, דאס די זאלן פון נישט אפגעבן זיך קיין רעכנונג פון דער אומגעהויער גרויסער באדייטונג פון פייערלעשערטום, זענען געווען איינצלנע און, אז אויך די בירגער וועלן די באגאנגענע עולה אויסבעסערן,

אפענער בריוו צום ה' דיר. דיכטער איז מעזריטש

ג"ה!

איר וועט מיר ענטשולדיקן, וואס איך, [illegible] איך א אומבאקאנטער, דערלויב מיך צו איך צו שרייבן און אויך בעטן אן ענטפער. איך רעכטפערטיק מיין טאט דערמיט, וואס די אנגעלעגנהייט, וועלכע איך באריר, איז נישט אונזערביידנס, קיין פריוואטע, נאר א געזעלשאפטלעכע און א געמיינזאם ציוניסטישע.

איר וועט דערלויבן, דאס כוועל מיך פאר אייך פארשטעלן. כבין איינער פון די ערשטע וואס האבן אויפמערקזאם געמאכט אויפן פעלן פון א נאציאנאל־יידישן דערציונגס־אנשטאלט אין ביאלע. כבין דער, וועלכער האט נאך מיט יארן צוריק אין א רייע ארטיקלען פראפאגירט דאס שאפן א „תרבות"־שול אין ביאלע. כבין איינער פון די וואס האבן אקטיוו מיטגעווירקט, אז די היגיקע שול זאל געשאפן ווערן און — כבין אויך איינער פון די, וואס באקעמפן נישט די נ.־מ.־שולע אין ביאלע, נאר די אומגינסטיגע לייטונג („שול־קאמיטעט" פאר קיינעם נישט קיין פאראנטווארטלעכער) דעם לערער־סיסטעם און אויך דעם פלומרשטן „לערער" (נישט פריוואט, נאר אלס „לערער") ווייל אלץ צוזאמען האט אין ביאלע מיט „תרבות" אויסער נאמען קיין שום שייכות נישט.

ג"ה דיכטער!

אין מעזריטשער „פאדלאשער־צייטונג" נומער 36 האב איך געלייענט א כראניק נאטיץ וועגן אייערס א באזוך אין ביאלער תרבות סניף (?) און אין דער נ.־מ.־שולע. אין דער נאטיץ שטייט, דאס איר זייט געקומען לויט דער איינלאדונג פון ביאלער קאמיטעט און לויטן „ווונטש" פון מיר פון „תרבות" אין וואַרשע צוליב דעם וואס כפארשטיי נישט די גאנצע אויסדרוק — אין דעם פאל — „ווונטש" וועט איר זיין אזוי גוט אי[illegible] אויפקלערן צי דארף איך עס אויפפאסן. דאס איר זענט געקומען אלס באפולמעכטיקטער וויזיטאטאר קיין ביאלע, אלס דעלעגירטער פון ווארשע אדער דאס ווארט „ווונטש" איז בלויז צוגעקלעפט געווארן אין דער שרייבערייי און זעצעריי פון „פאדלאשער־צייטונג".

אייער אויפקלערונג אין דעם פאל איז זער וויכטיק, ווייל סהאנדלט זיך אין א פרינציפיעלער פראגע: צי האט איר (ווי עס שרייבט די פ. צ.) אקצעפטירט דעם ביאלער „תרבות" סיסטעם, אלס אפיציעלער פערזאן אדער – אלס אנגעבעטענער פריוואטער באקאנטער, וועמען מהאט זיכער נישט פארגעסן צו דערצעלן, דאס דער „לערער" האט אויסצוהאלטן א גוטער. (מיט דעם „ארגומענט" האט מען געוואלט ווירקן אויפן ה' יעקב קארענבלום, מיטגליד פון דער ציוניסטישער קאמיסיע אין שול־ענין).

אין באריכט פון אייער באזוך אין ביאלע לייענען מיר, דאס איר האט געהאלטן א זער שענע רעדע וועגן מארטירערטום פון העברעאישן לערער. אלע זענען מיר דערצו מסכים, אבער איר האט דאך זיכער געמיינט די לערער, וואס ענדיקן א „תרבות" גימנאזיע און מאטערן זיך אפ עטלעכע יאר אין א העברעאישן לערער־סעמינאר. איר האט דאך זיכער געמיינט די אידעאליסטן, וועלכע זענען אלץ מקריב פאר דער נאציאנאלער דערציונג. אבער זיכער האט איר נישט געמיינט דעם טיפ „לערער", וועלכער האט קיינמאל קיין העברעאישע שולע נישט באזוכט האט נישט קיין שום לערער קוואליפיקאציעס, קען נישט קיין העברעאיש, קיין יידיש, און איז געווארן לערער, ווייל — ווייל זיין פראטעקטאר אין ביאלע (צוליב וואס ער פראטעזשירט אים, איז נישט צום שרייבן עפנטלעך) האט צוגעפליק דעם „תרבות" סטעמפל.

ה' דירעקטאר!

אין אייער נאמען שרייבט מען, דאס איר האט פעסטגעשטעלט, אז דער לערן פראגראם פון דער ביאלער נ.־מ.־שולע ענטשפרעכט „פונקט" דעם פראגראם פון „תרבות". איר וועט אפשר וועלן אויך אויפקלערן, וואס איז די סיבה וואס דער גענעראל־סעקרעטאר פון „תרבות" ה' בערמאן האט בעת זיין וויילן אין ביאלע וועגן שקל־ענינים, ארויסגערוקט א גאנצע רייע באווארנישן אין דער הינזיכט. נאך דעם ווי ער האט א קורצע פאר מינוט געשמועסט מיטן „לערער" האט ער (ה' בערמאן) זיך אויסגעדריקט, דאס "סמאלאר קען ארבעטן אין א שולע". איך מיין, אז איר פארשטייט דעם אונטערשיד פון „ארבעטן" ביז „לערנען" אין א שולע.

אייער וויילן אין ביאלע איז ארומגענומען געווארן מיט אן ארעאל פון

פון ביאַלער לעבן

פיקעטן אין ביאַלע

דינסטאָג ־ום צווייטן טאָג ראש הש-נה זע־ין ־־ גער געוואָרן, דאָס אויף דאָנערשטאָג גרייטן זיך די היגע ענדעקעס צו פיקעטירן די יידישע געשעפטן. פון סטאַראָסטע האָט מען דורך דער פאַרמיטלונג פון מו"צ אוטשען, געמאָלדן דער יידישער באַפעלקערונג דאָס זי זאָל זיך נישט דענערווירן און איבערשרעקן, ווייל די מאַכט האָט אָנגענומען אַלע נויטיקע שריט צו פאַרזיכערן די יידישע באַפעלקערונג פון געשעענישן.

דינסטאָג ביינאַכט איז פאָרגעקומען אַ גרויסע פאַרזאַמלונג פון סוחרים און קליינהענדלער געווידמעט דער געשעפטער לאַגע. די פאַרזאַמלטע האָבן באַשלאָסן צו אַ פרייוויליקער באַשטייערונג לטובת דעם סוחרים-פאַריין, כדי דער לעצטער זאָל שטענדיק האָבן צו זיין דיספּאָזיציע אַ סומע און קענען אונטערנעמען די נויטיקע אַוטערוועגקשריט (פאָרן קיין לובלין, וואַרשע א.אַ.)

די פאַרזאַמלונג האָט אויך אויסגעווילט אַ דעלעגאַציע אין די פּערזאָנען: פּרעזעס שיינבערג, מו"צ אוטשען, פּרעזעס קאַווע, סעקר. טוכשניידער. די פאַרוואַלטונג פון סוחרים-פאַריין האָט זיך בריוולעך געווענדעט צום אַמטירנדן בירגערמייסטער ה' אַבראַמאָוויטש, דאָס ער זאָל אַלס שטאָט-פאָטער, אויך נעמען אַן אָנטייל אין דער דעלעגאַציע.

ה' אַבראַמאָוויטש האָט די איינלאַדונג אָנגענומען און מיטוואָך 2 נ. מ. האָט זיך די דעלעגאַציע (אָנשטאָט ה' משה קאַווע האָט אָנטיילגענומען ה' שמאי קאַליכשטיין) פאַרגעשטעלט אין סטאַראָסטווע. דער סטאַראָסטע ה' סטאַניעוויטש, וועלכער איז געווען אין קאָדניע און איז געקומען בלויז אויף עטלעכע קורצע מינוט, כדי אָפּצופאָרן קיין יאַנאָוו (און דאָרט פאַרהיטן פון אומרוען אין צוזאַמענהאַנג מיטן יום-טוב) האָט דעם בירג. אַבראַמאָוויטש דערקלערט, דאָס ער האָט אָנגענומען אַלע נויטיקע שריט ווי אַרויסגערופן פּאָליציייִשע הילף פון פּאָוויאַט, גערופן די פירער פון די ענדעקעס און זיי געמאַכט פאַראַנטוואָרטלעך פאַרן רו צושטאַנד דאָ א. אַ. וו. א. וו.

אויך דער רעפערענט פאַר עפנטלעכער זיכערקייט ה' יעזשי הויזנער, האָט פון זיין זייט אַלץ געטון כדי ביאַלע זאָל נישט ווערן „טרויעריק-באַרימט". רעפערענט הויזנער האָט אָפּגעהאַלטן אייניקע קאָנפערענצן מיטן אַמטירנדן פּרעזעס פון דער גמינע, מיט די פאָרשטייער פון סוחרים-פאַריין און בכלל אַלעס מעגלעכקייט געטון, אַז די יידישע באַפעלקערונג זאָל זיך נישט אַריינלאָזן אין קיין פּאַנישן צושטאַנד.

סאיז כדאי אונטערצושטרייכן, דאָס אין דער צייט ווען דער ה' סטאַראָסטע סטאַניעוויטש און רעפערענט הייזנער זענען געשטאַנען אויף דער הויך פון זייער אויפגאַבע און אַלעס מעגלעכסט געטון, האָט דער ה' וויצע סטאַראָסטע ה' באַלעסלאַוו גורני מיטוואָך צוויי בייטאָג געזאָגט דער דעלעגאַציע, וועלכע האָט געוואָרט אויפגענומען צו ווערן: „אויף וואָס וואָרט איר, צי ווייסט איר נישט, אַז מנעמט אָן אינטערעסאַנטן פון 10 ביז 12? איר קענט קומען מאָרגן 10 פרי".

דער דאָנערשטיקער טאָג איז אַריבער רויק. שוין פון די פרימאָרגן שעהן האָט מען באַמערקט פאַרשטאַרקטע פּאָליציי פּאַטרולן. אין גאַס זענען כסדר געווען דער ה' רעפערענט און דער פּאָליציי-קאָמענדאַנט פיגורא, וועלכע האָבן פערזענלעך איבערגעוואַכט די אָרדנונג. אין משך פון דאָנערשטיגן טאָג האָט מען געטיילט אַנטיסעמיטישע אויפרופן און פיקעטירט אין אַ לייכטער פאָרם די געשעפטן. צו קיין אינצידענטן (אויסער אייגעם ביי ליכטענבוימען) איז נישט געקומען.

סאיז נאָך אַמאָל באַשטעטיקט געוואָרן דער כלל: „אַז ווען די מאַכט וויל נישט געשעט גאָרנישט".

די ביאַלער געזעלשאַפט דעם 9-טן פולק

שבת דעם 9.9 איז אין סיימיק פאָרגעקומען אַ זיצונג געווידמעט דאָס שאַפן אַ קאָמיטעט פאַר אַ פאָן פון 9-טן פולק אַרטילעריע.

מצד דער יידישער באַפעלקערונג איז צו דער זיצונג געלאַדן געוואָרן די גמינע, דער ראַבינאַט, די יידישע ראַטמענער או: די רעד. „ביאַלער-וואָכנבלאַט". מצד די יידן זענען אין קאָמיטעט אַריין דער מו"צ אוטשען.

די יידישע באַפעלקערונג האָפן מיר וועט איר אָנטייל אין דער פאָן אַקציע בייטראָגן אויף אַ ווירדיקן אופן.

אַ שענער זשעסט פון לייטער פון שטאָטישן געריכט

גרויס אויפמערקזאַמקייט האָט אַרויסגערופן דער פאַקט וואָס אויף דער ביטע פון די קרובים פון די אַדמיניסטראַטיוו באַשטראָפטע דן ליבערמאַן און חיים מוסאָוויטש, האָט דער לייטער פון שטאָטישן געריכט ה' דעלעצקי אום זונטאָג דערלעדיקט די פאָרמאַליטעטן און זיי באַפרייט פון אַרעסט אויף אַ מאָנאַט ד. ה. איבער אַלע ימים טובים.

רעמאָנט איז מאַגיסטראַט

אין מאַגיס־ראַט ווערט ערשט דורכגעפירט אַ גר־יסער רעמאָנט. די אינערלעכע איינר־כטונג ווערט אינגאַנצן געענדערט.

דער סעקרעטאַריאַט ווערט אַריבערגעטראָגן אין זאַל פון שטאָט-ראַט. דער קאַבינעט פון בירגערמייסטער וועט זיין אויך אויבן וו סאיז געווען דער קאַבינעט פון עלעקטראָוניע דירעקטאָר, אונטן וו סאיז געווען דער אַרכיוו מיטן בירגערמייסטערס קאַבינעט וועט זיין די עווידענץ-אָפּטיילונג, וו סאיז געווען די עווידענץ-אָפּטיילונג וועט זיין די אָפּטיילונג פאַר געז. שוץ („אָפּיעקאַ") וו סאיז געווען דער אַדורכגאַנג פון פראָנט וועט זיין דער אַרכיוו און דער צווייטער צימער אַלס קאַבינעט פון בוכהאַלטער ה' אברהם לעבענבערג. די קאַסע און עלעקטראָווניע ביוראָ ווי געווען.

ווענדונג צום פּאָסט-אַמט

מיט אַן אָריגינעלער בקשה ווענדן זיך די היגע איינוווינער צום פּאָסט-נאַטשעלניק וועגן קורצער מאַכן דאָס גאַרדינדל פון טעלעפאָן-צימער מיט פינף (5) צענטימעטער.

סהאַנדלט זיך אין דעם, וואָס אין ביאַלע איז נישטאָ קיין עפנטלעכער זייגער, לויט וועלכן מקען רעגולירן די קליינע קעשענע זייגערלעך. מהאָט זיך ביז איצט באַדינט מיטן זייגער פון דער טעלעפאָן-אָפּטיילונג אין פּאָסט וועמענס ווייזער מהאָט געזען דורכן פענסטער פון פּאָסט. איצט האָבן די אָרטיקע באַאַמטע אַרויף געצויגן אויפן פענסטער אַ גאַרדין וואָס פאַרשטעלט דעם זייגער.

אפשר וואָלט דער ה' פּאָסט-נאַטשעלניק וועלן פאַראָרדענען מעגלעך צו מאַכן צו באַנוצן זיך אויך אויף ווייטער מיטן פּאָסט-זייגער און — הייסן קירצן די גאַרדינדלעך אָדער ביאַלע איז אַ גענוג גרויסע שטאָט און סוואָלט איר שוין געפּאַסט צו האָבן אַ שטאָטישן זייגער.

וויצע-מיניסטער קאָרסאַק אין ביאַלע

דער וויצע אינערן מיניסטער קאָרסאַק אַדורכפאָרנדיק קיין פּינסק האָט אָפּגעשטאַט אַ פּריוואַטן וויזיט זיין שולחבר און פריינט, דעם היגן בירגערמייסטער וואָלאָווסקי, נישט טרעפנדיק אים אין דער היים, האָט ער איבערגעלאָזט זיין וויזיטווקע. זאָגנדיק דאָס דינסטאָג וועט ער ווידער זיין, און ווירקלעך פאָריקן דינסטאָג איז ער ווידער געווען מיט אַ באַזוך.

און אַריינטרעטן אין די רייען פון די מיטגלידער, וועלכע שטיצן אונטער אונזערע פר יוויליקע פייערלעשער.

סהאַנדלט זיך נישט אין די עטלעכע גראָשנס און נישט אין דעם גייט עס. סהאַנדלט זיך אין דער אידעע, אין דער מיסיע און אין דער פאַרשטענדעניש, וועלכע דער פייערלעשער זוכט ביי דער געזעלשאַפט. סהאַנדלט זיך אין אין געפיל און אין — האַרץ!

* * *

איך וואָלט נאָך וועלן אינפאָרמירן די געהעריגע לעזער ווי אַזוי סזעט אויס די פייערלעשער אָנגעלעגנהייטן אין אינזער וואָיעוודסטווע.

אין דער לובלינער וואָיעוודסטווע קומט פאָר דורכשניטלעך טויזנט צוויי הונדערט שׂרפות אַ יאָר.

סווערט פאַרניכטעט פאַרמעגן פאַר פינף מיליאָן זלאָטעס.

אין פאַרלויף פון די לעצטע צען יאָר האָבן פיר-און-דרייסיק פייערלעשער געפונען דעם טויט, צוויי-און-פערציק זענען געוואָרן אייביקע קאַליקעס און דריי טויזנט הונדערט פינף און אַכציק זענען געוואָרן פאַרוואונדערט ביי דער רעטונגס-אַקציע.

די אויסגאַבן פאַר פייער פּאַרטייִדיקונג אין דער שטאָט בערלין זענען פיר און צוואָנציק מיליאָן זלאָטעס און די אויסגאַבן אויף דעם צוועק אין דער גרויסער לובלינער וואָיעוודזטווע זענען נאָר — ניין הונדערט טויזנט זלאָטעס.

* * *

איך גלויב, אַז סוועלן גענוגענען בלויז די עטלעכע ציפערן, אום צו זיין זיכער, דאָס יעדער בירגער וועט זיך אָפּגעבן רעכנונג פון דער גרויסער באַדייטונג פון פייערלעשערטום און די רייען פון די מיטגלידער-אונטערשטיצער וועט פאַרצענפאַכט ווערן. דאַמאָלסט וועלן די פייערלעשער וויסן, דאָס די געזעלשאַפט רינגלט זיי אַרום מיט ל י ב ע.

דער פּוילישער פייערלעשער צאָלט פאַר אַ ברוכטייל האַרץ מיט — זיין גאַנץ האַרץ.

אַדאָלף נאַלענטש-דעלעצקי.

געהיימניספולקייט, אויף אַזויפיל, דאָס דער ה' סטאַלאָווי, וועלכער איז געווען דער פּראָיעקט-געבער אייך איינצולאַדן — איז צו אייך נישט צוגעלאָזן געוואָרן. ה' דירעקטאָר!

איר קענט אפשר דערקלערן די סיבה וואָס ע ר ש ט גייט מען זיך ווענדן צום אינספּעקטאָר נאָך אַ לעגאַליזאַציע און ע ר ש ט גייט מען רעדן וועגן אַ נאָרמאַלער שולע און נישט אויסגעפירט מיין פאָרשלאַג וואָס כהאָב אַריינגעטראָגן אויף דער געמיינזאַמער זיצונג מיט זו, בפרמאַנען צו ווענדן זיך אין אַהויב אַפילו (אין הסכם מיט די עקזיסטירנדע פאָרשריפטן) וועגן אַ לעגאַליזאַציע און האָגן אַראָפּנעמען נאָך אַ לערער מיט קוואַליפיקאַציעס. אויב איר ווייסט נישט וועל איך מיך דערלויבן אויפמערקזאַם צו מאַכן, דאָס פריער האָט מען פון „שול-קאָמיטעט" געשטערט דאָס אַנטשטיין אַ העבראַאישע שולע, כדי ה' סמאָלאַר זאָל נישט אַרויסגעשטויסן ווערן דורכן לערער וואָס „תרבות" (צום שיקן, ערשט רעדט מען דערפון, ווייל זיי ווייסן, אַז פריער ווי אויפן יאָר 1938/39 קען שוין וועגן קיין נאָרמאַלער שולע קיין רייד נישט זיין און אויף ביליקע דעמאַגאָגיע קענען זיי זיך דערלויבן, אַזוי ווי זיי האָבן זיך געוואָלט דערלויבן, אַז דער „שול-קאָמיטעט" אין זין פון ה' (סמאָלאַרס פאָרשלאָג) זאָל „אַגרעכיוו" שטערן דאָס אַנטשטיין פון אַרוינסקיס פּריוואַטער שולע (נאַטירלעך צוליב קאָנקורענץ טעמים).

סוואָלט צופיל פאַרנומען ווען כוואָלט אייך אויסרעכנען דאָס אַלץ, וואָס סאיז אַרום דע־ מאַכן (נישט אַרום דער שולע, ווייל קיין שולע אַלס שולע עקזיסטירט נישט — נאָר אַ פּאָסטן) אַנטשטאַנען. איך וועל אייך נאָר אייניקע פראַגן שטעלן אויף וועלכע כבעט ענטפער:

1) צי זייט איר געקומען קיין ביאַלע פּריוואַט אָדער אַלס דעלעגירטער פון דער „תרבות"-צענטראַלע?

2) צי האָט איר זיך אַלזייטיק באַקענט מיט דער שולע, מיטן „לערער" (זיינע קוואַליפיקאַציעס), מיט דעם לערפּראָגראַם?

3) צי אַנטשפּרעכט דער „לער-סיסטעם" דעם אָנגעצייכנטן דורך דער צענטראַלע אין וואַרשע פּראָגראַם פאַר די נ.-מ.-שולן?

4) צי זענט איר באַקאַנט מיט דעם געזעלשאַפטלעך רעכטלעכן צושטאַנד פון ביאַלער סניף „תרבות און צו ווייסט איר, אַז דער סניף „תרבות" האָט בכלל נישט גענומען קיין שטעלונג צום גאַנצן ענין שולע-פּאָסטן, ווייל — ער איז נישט אָנגעפרעגט געוואָרן, און ווייל — מהאָט געזאָגט, אַז מוועט זיך מאַכן אומהאָפּהענגיק פון „תרבות„ און די שולע פאַרוואַנדלען זין אַ פּריוואַטע (נישט צוריקגעבנדיק די געזאַמלטע עטלעכע הונדערט זלאָטעס אויף — אַ „תרבות"-שולע)?

5) צי זענט איר גרייט אָנצונעמען מאַטעריאַלן (העפטן), וועלכע זאָלן אייך אילוסטרירן דעם ניוואָ פון דער שולע און די קענטנישן פון „לערער"?

6) צי דענקט איר מיט אייער אויטאָריטעט אַלס דירעקטאָר און גוטער פּעדאַגאָג די ביאַלער שולע?

דערוואַרטנדיק פון אייך ענטפער צייכן איך מיט הויכאַכטונג און ציונס גרוס

חיים מיאָדעק.

17.IX.37

פ. ס.

איר, ה' דירעקטאָר וועט וועלן פאַרשטיין, דאָס פון אייער גיכן ענטפער איז אַסך אָפּהענגיק. סאיז דעריבער ראַטזאַם, אַז די בריוו זאָל וואָס גיכער ברענגען ענטפער. כמיין אַז סאיז איבעריק צוצוגעבן דאָס צו אייער פאַרפיגונג שטעל איך —אַלס רעדאַקטאָר פון „ביאַלער-וואָכנבלאַט" — וויפל פּלאַץ איר ווילט אין נאָענטסטן נומער פון דער וואָכנשריפט.

ד. ז.

פייערלעכקייט צו צוזאַמענהאַנגמיטן צוריקקער פון 34 און 9-טן פּולק

שבת דעם 9 ה. מ. איז אין סיימיק געווען גערופן געוואָרן אַ פאַרזאַמלונג וועגן באַגריסן דאָס צוריקגעקומענע מיליטער פון די מאַנעווערס. די זיצונג איז גערופן געוואָרן דורכן וויצע בירגערמייסטער אַבראַמאָוויטש, אַלס פּרעזעס ווערט פאָרגעלעגט די קאַנדידאַטור פון פּרעזעס פון קרייז-געריכט וואַלעווסקי, וועלכער דאַנקט פאַרן כבוד, אָבער זאָגט זיך אָפּ (צוליב אַ סיבה). דעם פאָרזיץ נעמט דאַן איבער וויצע סטאַראָסטע גורני. דער קאָמיטעט באַשליסט אויפצושטעלן אַ טריאומף-טויער און ענטשפּרעכנד צו באַגריסן דאָס מיליטער.

אין געשאַפענעם קאָמיטעט איז מצד דער יידישער באַפעלקערונג אַריין מו"צ אוטשען, מצד די פּוילישע גייסטלעכע גלח גינאַלסקי.

צוגעשיקטע מעלדונגען

די סטאַראָסטווע מעלדעט אונז, דאָס אין צוזאַמענהאַנג מיטן ביילעגטן מעמאָריאַל פון קריסטלעכן סוחרים-פאַריין וועט די היגע אַדמיניסטראַטיווע, פּאָליציישע און שטאָטישע מאַכט לעגן ספּעציעל אַכט, דאָס די געשעפטן זאָלן אָפּהיטן די פאָרשריפטן פון שליסן אין די אָוונט-שעהן און דאָס האַלטן צו די געשעפטן אום זונטאָג און אין די חגאָ-טעג.

ספּעציעל אַכט וועלן די מאַכט-אָרגאַנען לעגן אויף די געשעפטן וועלכע זענען לויטן געזעץ יאָ אָפן אום זונטאָג און נוצן עס אויס, כדי צו פאַרקויפן סחורה פון די אַרטיקלען, וועלכע קענען אום זונטאָג און נאָך 7 אָוונט נישט פאַרקויפט ווערן. אויך וועט פון צייט צו צייט קאָנטראָלירט ווערן דער היגיעניש צושטאַנד אין די אונטערנעמונגען און צי די פרייזן זענען אַנגעהאָנגען אויף אַן אָנזעהעוודיק אָרט.

דער סטאַראָסטע האָט פאַראָרדנט די אונטערליגנדע אים אָרגאַנען שטרענג צו באַשטראָפן די שולדיקע אין עובר זיין אויף די פאָרשריפטן.

אין די לוסטראַציעס, וועלכע וועלן אָנטייל נעמען פאָרטרעטער פון סטאַ-ראָסטווע, מאַגיסטראַט און פּאָליציי.

דער פּאָליציי-פּאָסטן אין ביאַלע-פּאָדל. בעט די אַלע פּערזאָנען וואָס ווייסן וועגן דערמאָרדעטן יונגטלעכן פון 19—18 יאָר, מיטעלע ווּקס, בלאָנדע האָר שאַרע אויגן, לענגלעך פּנים, אָנגעטון אין אַ גראַנאַט מאַנטל, גראַנאַטע הויזן און בלוזע, וועלכע איז געפונען געוואָרן דערמאָרדעט אין אַ קוילן וואַגאָן פון די קאָמפּאַניע „עמנואל" אין מוירצקי, פּשטשינער פּאָוויאַט (אויבערשלעזיען), דאָס זיי זאָלן מעלדן אין פּאָליציי. סהאַנדלט זיך אין פעסטשטעלן ווער סאיז דער דערמאָרדעטער.

אין אורלויב

דער בירגערמייסטער אינזש. וואָלאָווסקי איז אָפּגעפאָרן אויף אַ פינף-וואָכן אורלויב.

אים פאַרטרעטט אין אַלע פונקציעס דער וויצע ה' אַבראַמאָוויטש.

סטודענטן-„קולטור"

דאָס זונדל פון פּריץ וו. אַ סטודענט האָט זייענדיק אין אַ „ניכטערער" שטימונג אָוועקגעשטעלט זיך אין דער רעפּאָר-מאַצקע גאַס און אין קעגנוואַרט פון די דאָרט שטייענדיקע דאַמען דערלעדיקט אַ געוויסע פיזיאָלאָגישע באַדערפעניש.

דאָס האָט באַמערקט דער פּאָליציאַנט דוביקאָווסקי און דעם סטודענט אָפּגעפירט אין פּאָליציי. ער וועט איצט האָבן אַ סטאַראָסטע-פּראָצעס פאַר באַליידיקן די עפנטלעכע מאָראַל.

מהאַקט יידישע שויבן

אויפן שטילן געסל (ul cicha) אונטערן קרימינאַל איז היינט שוין נישט שטיל. יעדן אָוונט הערט מען אַ בראַזג פון שויבן. דאָס האַקן אויס קליינע כוליגאַנעס די שויבן ביי די אַרומיקע יידישע איינוווינער.

ספּעציעל ליידט פון דעם „ספּאָרט" דער גמינע-פונקציאָנאַר ה' י. טייבלום.

פאַרברענט געוואָרן דורך עלעקטרישן שטראָם

דער מאָנטער באַנאַשוק, באַשעפטיקט אין נאָוויצקיס עלעקטרישע אינסטאַלאַציע ביוראָ, האָט אויפהענגענדיק אַ זשיראַנדאָל אַזוי מאַנופּולירט מיט די דראָטן ביז דער שטראָם האָט אים אָנגעכאַפּט און פאַרברענט אויפן אָרט.

געכאַפּט דעם „שד"

די איינוווינער פון דער רעפאָרמאַצקער גאַס זענען געווע שטאַרק באַאומרויקט צוליבן וואָרפן... פלעשער אויף די דורכגייענדע דאָרט, דאָס פלעגט זיך איבערחזרן יעדן אָוונט אַרום 12 — 1.

מהאָט נישט געקענט דערגיין פונוואַנען דער „שד" וואַרפט די פלעשער. נאָך אַ גענויע אָבסערוואַציע מצד דעם קאָמענדאַנט פון די פייערלעשער ה' איוואַניצקי, איז פעסטגעשטעלט געוואָרן דאָס דער „שד" האָט זיין „רעזידענץ" אויפן בוידעם פון נאָוויצקי'ס הויז.

סאיז אויך געלונגען פעסטצושטעלן, דאָס יעדן אָוונט פאַרשפּאַרט מען אויפן בוידעם אַ גייסטיק קראַנקע און זי לעדיקט אָפּ דעם בלעשער-מאַגאַזין אויף די קעפּ פון די דורכגייענדע.

ה' איוואַניצקי האָט וועגן דעם געמאָלדן דער פּאָליציי.

אַ קאָנטראָל ביי די וואָס דערהאַלטן פרעמדע וואַלוטע

די פּאָלי-רריגאַדע האָט קאָנטראָלירט איינציקע מענטשן, וואָס האָבן דערהאַלטן דאָלאַרן פון אַמעריקע. מהאָט זיי אויסגעפרעגט, ווו זיי האָבן פאַרקויפט די וואַלוטע.

סדאַרפן געדענקען די אַלע וואָס דערהאַלטן פרעמדע וואַלוטע, אַז פאַרקויפן זיי איז נאָר אין דער „באַנק פּאָלסקי" דורך דער פאַרמיטלונג פון דער היגער קאָמונאַלער קאַסע.

אַ גייסטיק קראַנקע וואַרפט אַריין איר קינד אין אַ קלאָזעט אַריין

אויף נאַרוטאָוויטש גאַס וווינט אַ געוויסע פאַמיליע ג. דאָרט איז אויך דאָ אַ גייסטיק קראַנקע.

דאָנערשטאָג פאַריקע וואָך בעת אין שטוב איז קיינער נישט געווען, איז די גייסטיק קראַנקע צו צום וויגל ווו סאיז געלעגן דאָס קליינע קינד און עס אַריינגעוואָרפן אין קלאָזעט אַריין. מיט אַ שטיקל צייט שפּעטער האָבן די שטובמענטשן באַמערקט דאָס פעלן פון קינד.

די משוגענע האָט נישט געוואָלט ענטפערן און איר שווייגן איז אויסגעקומען פאַרדעכטיקט. מהאָט אָנגעהויבן צו זוכן דאָס קינד ביז מהאָט באַמערקט אַרויסשטאַרצנדיק פיסעלע פון מיסטקאַסטן.

נאָכן אַרומוואַשן עס האָט אַ דאָקטאָר פעסטגעשטעלט, אַז דאָס קינד איז קראַנק געוואָרן. דער צושטאַנד פון קינד איז אַ גאַנץ ערנסטער.

„ליטעראַטור" - פאַרשפּרייטער

דעם לעצטן דאָנערשטאָג האָבן די ענדעקעס פאַרשפּרייט און פענאַנדערגעקלעפּט גיפטיקע אַנטי-יידישע ליטעראַטור.

פון דער צווייטער זייט ווידער האָבן די פּ.פּ.ס צוזאַמען מיט די פּוילישע פּראָפעסיאָנעלע פאַריינען אַרויסגעלאָזט אַ שענעם אויפרוף קעגן די ענדעקישע פּיקעטן.

געשטאָרבן דעם סטאַראָסטעס מוטער

די מוטער פון ביאַלער סטאַראָסטע ה' סטאַניעוויטש איז געשטאָרבן. דאָנערשטאָג איז פאָרגעקומען איר לויה, אין וועלכער סהאָט זיך באַטייליקט אַ גרויסער עולם פון דער פּוילישער „עליטע". ביים אָפענעם קבר האָט גערעדט אַדוו. סקודראַ.

אַ יידישער פילם אין „טענטשאַ"

„טענטשאַ" וועט דעמאָנסטרירן אין די טעג פון 27-טן און 28 ה. ח. דעם יידישן פילם מיט דעם באַרימטן אַרטיסט לודוויק זאַץ אין דער הויפּטראָלע א. נ. „זיין ווייבס געליבטער".

אַ מאָנאַט אַרעסט פאַר שלאָגן

דער „יאַנאָווער-איידעם" און היגער איינוווינער מרדכי ליבערגאַלד פרייהייטס-פּלאַץ 19, איז פאַרמשפּט געוואָרן דורכן געריכט אויף אַ מאָנאַט אַרעסט פאַר שלאָגן דעם ה' ל.

אַכטונג הויזווירטן!

די פּאָליציי אָרגאַנען גיבן לעצטנס ספּעציעל אַכט אַז די גאַסן לעמפּלעך ברענען אין די אָוונט-שעהן. אויך די טרעפּ מוזן באַלויכטן ווערן.

אומגעקערט זיך דאָס מיליטער

דינסטאָג יום-כפּור האָט זיך אומגעקערט פון די מאַנעווערס דאָס מיליטער וואָס סטאַנציאָנירט אין ביאַלע. ביים דורכגיין דעם טריאומף-טויער, זענען געהאַלטן איניקע באַגריסונגס-רעדעס פון וויצע-סטאַראָסטע און פון דירעקטאָר ה' ווייסגראָדט.

קאָנסטאַנטינוו-פּאָדל.

די עקאָנאָמיש-ווירטשאַפטלעכע לאַגע פון אונזער שטעטל איז ממש אַ קאַטאַסטראָפאַלע, דעם מצב אויפן דערמאָנטן געביט ווערט מיט יעדן טאָג ערגער, אָן אונטערשייד אין האַנדל ווי אין מלאכה. די סיבות דערפון דאַרף מען ווייט נישט זוכן. שטאַרקע פּאַקטאָרן אין ניעגאַטיוון זין פאַרן שטאָטישן האַנדל און האַנטוועריקעריי, זענען די דאָרפישע קראָמען און די דאָרפישע האַנטווערקער. אין יעדן דאָרף אַרום שטעטל געפינען זיך פּריוואַטע קריסטלעכע אדער קאָאָפּעראַטיווע קראָמען, ווו דער פּויער באַקומט אַלץ, און מיידט דערפאַר אויס צו קומען אין שטאָט.

איצט ווידער די פאַרשטאַרקטע באָיקאָט-אַקציע, וואָס געפינט וואָס אַן אמת איז, ביי אונז נישט דעם פולן אָפּקלאַנג, אָבער, איינגאַנצן אָן איינפלוס אויף אַ גרויסן טייל, גראָד פון פאַרמעגלעכן פון דער קריסטלעכער באַפעלקערונג, בלייבט דאָס נישט. פאַראַן ביי אונז איניקע קריסטלעכע קראָמען וואָס לעזן געשמאַק נאָר אַ דאַנק דער לאָזונג פון „סוואָי דאָ סוואָגאָ".

צו דעם אַלעמען קומט צו דער מאַנגל אין קרעדיט פאַרן האַנדל און האַנטווערקעריי. וואָלט דער יידישער סוחר געקאָנט קרעדיטירן דעם קריסטלעכן קאָנסומענט, וואָלט זיין קליענטעלע געווען אַ גרעסערע, איז ער אָבער דאָס נישט איכשטאַנד, און פאַר קאַסע איז דער ייד נישט קיין יחסן. ווו זאָל דער סוחר אָדער האַנטווערקער זוכן פאַר זין קרעדיטן, אַז פּריוואַטער קרעדיט איז אפילו נישט דענקבאַר און געזעלשאַפטלעכע קרעדיט-אינסטיטוציעס, אויסער דער ג"ח, איז אין שטעטל נישטאָ.

געווען ביי אונז אַמאָל אַ פאָלקס-באַנק, איז זי „קראַנק" געוואָרן אויף דער דאַמאָלסדיקער אָנשטענדיקער באַנק-„קראַנקהייט" און איז נעבעך אַוועק אויפן עולם האמת, איבערלאָזנדיק אַ „ירושה" אַ פּאָרטפעל וועקסלען, נישט צוריקגעצאָלטע וקלאַדן, אַ חוב אין „זופּו" און אַ ליקווידאַציע-קאָמיסיע, וועלכע איז שוין זיבן מאָל באַשטראָפט געוואָרן און וועלכע האַלט אין איין סטראַשען אַז מוועט „שטשאָנגען" די בעבעכעס...

די איינציקע קרעדיט-אינסטיטוציע אין שטעטל איז ווי דערמאָנט, די ג"ח-קאַסע, וועלכע אַדאַנק דער מיטהילף פון ה' דוד פינקעלשטיין פון יאַנאָוו-פּאָדל., ענטוויקלט זיך זער גוט. די טעטיקייט פון דער לעצטער איז אַ מוסטערהאַפטע. לעצטנס איז פאָרגעקומען די יערלעכע אַלגעמיינע פאַרזאַמלונג, אויף וועלכע סאיז געוויילט געוואָרן אַ ענערגישע און אַרבעטזאַמע פאַרוואַלטונג, וואָס באַשטייט פון די ה"ה עקיבא וויסמאַן, ניסן שטיינבערג, אייזיק וויסמאַן, אברהם טרייסטמאַן, ש. ליידערמאַן, אָבער „אין הקומץ משביע את הארי" די קאַסע ביי די גרעסטע אָנשטרענגונגען איז נישט אימשטאַנד מיט איר באַשיידן קאַפּיטאַל צו לינדערן דעם קרעדיט-נויט וואָס הערשט אין שטעטל.

נישט בעסער איז די לאַגע אויפן פּאָליטיש-געזעלשאַפטלעכן געביט. אַלץ איז ווי אָפּגעשטאָרבן. געווען אַמאָל אַ ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע, אַ „החלוץ" אַ שענע ביבליאָטעק, פון אַלעמען איז בלויז אַ זכר געבליבן. נישטאָ קיין אָרגאַניזאַציעס, פאַריינען, די ביבליאָטעק שימלט ערגעץ אויף אַ בוידעם, אירע לעזער זענען די מייז...

נישטאָ מער קיין יוגנט אין שטעטל, אַסך וויל זוכן אַ תכלית, אַרויסשלעפּן אויף זיך דעם יאָך, די יאָזשמע, ווערן אַ דערוואַקסענער מענטש... אַ בוך, אַ צייטונג, געהערן צו אַ אָרגאַניזאַציע, דאָס איז דאָך נאָר אַ פּראָבלעם פאַר יוגנט...

„לעבעדיקער" איז אין קהלישן וועלטל. דאָס זומפּל לאָזט פון זיך פילן... די קהלה מושלים ביים אויסמעסטן דעם עטאַט פאַרן יאָר 36/37, האָבן געזאָרגט נישט צו פאַרשווייגן די אָרימעלייט און געהאַנדלט לויטן פּרינציפּ פון „העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט" אַלע גלייך, דער איינציקער שטעטלשער גביר מיטן אָרימען שוסטער און שניידער. עפּעס מעי פּאָזיטיוועס האָבן זיי נאָך נישט באַוויזן אויפצוטון, אי"ה מיט דער צייט... מקען זיך אויף אונזערע דאָזאָרעס פאַרלאָזן.

אָט אַזוי זעט אויס אַ שטעטעלע, וואָס איז נישט איינציק אויף נאָטס וועלטל און וואָס זענען די פּערספּעקטיוון אויף דער צוקונפט? נישט קיין פרעלעכע. **ישראל גאָרבאַרש.**

געבוירענע

6.8.37 ביי וואַרשאָווטשיק משה — שיינדל אַ טאָכטער.

7.8.37 ביי גערשקאָפּ שלום — פּעשע אַ זון. 9.8 ביי געלטלאַן משה — זיסל אַ זון. 10.8 ביי פייגענבוים יוזעף — שיינע זיסל אַ זון. 16.8 עקשטיין יצחק — רייצע אַ טאָכטער. 20.8 ראָזענבוים לייב — אַלטער אַ טאָכטער. 23.8 ביי גאָלדפאַרב אברהם — אסתּר אַ זון.

געשטאָרבענע

4.8.37 יצחק זייליג האָפער 71 יאָר ביאַלע
„ 5.8 דוד לייב מאַנדלבוים 64 י. קאָנסט.
„ 9.8 אהרן יהושע ראָטענבערג 23 י. ב.
„ 16.8 אַנטשל פרידמאַן 33 י. ביאַלע.
פרוי שיינבערג ביאַלע.

Redaktor wydawca: Chaim D. Miodek Druk. „Express" Biała-Podlaska Piłsudskiego 6